

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

3. Metaxas P. T., Mustafaraj E. Social media and the elections. *Science*. 2012. Vol. 338. No. 6106. P. 472-473. <https://doi.org/10.1126/science.1230456>.

С. Тимошик

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЕВТАНАЗІЯ: ПРАВО НА ЖИТТЯ ЧИ НА СМЕРТЬ.

S. Tymoshyk

EUTHANASIA: RIGHT TO LIFE OR TO DEATH

Під час усього існування людства, як змінюється майже все, змінювалось і саме відношення людей до їхнього буття залежно від вірувань, століття та інших чинників. В різні часи до народження людини ставились приблизно однаково, адже це вважалось початком життєвого шляху. Якщо ж розглянути як відносились люди впродовж історії до смерті, ми побачимо доволі цікаву картину. Десь її сприймали як необхідну міру для слабких, як от наприклад у Спарті, десь вона була частинами ритуалів, потім, кілька століть потому, була розважальним шоу на площах. Варто зауважити, що згадані вище варіанти для тодішніх людей були нормою, а від останньої публічної страти на гільйотині пройшло менше століття.

Глянемо на ситуацію з іншого боку. Лише в 20 ст. в США на законодавчому рівні запровадили Загальну декларацію прав людини, у якій найголовнішим було визначено право на життя і недоторканність, а коли товариства в різних країнах заговорили про право на гідну смерть, їх не сприйняло суспільство, аргументуючи жорстокість даного запиту. Постає питання – що саме люди вважають негуманним та чому не можуть запровадити таку, здавалось би, елементарну річ, яка по суті своїй створена для благої мети – позбавлення людини страждань.

Питання гуманності евтаназії доволі актуальне та спірне, а також було неодноразово піднесене в роботах соціологів, науковців, психологів. Вагома частина суспільства заявляє, що життя має вищу цінність, на життя заслуговує навіть несформована клітина в утробі матері (водночас, половина з них переконані, що якщо людина іншої національності, орієнтації, має інший колір шкіри, то вона не має рівну з ними кількість прав та свобод). У випадку, коли перед кимось постає вибір: безболісно померти або і далі страждати від фізичного і морального болю, ті, які ніколи не переживали такого досвіду, майже одноголосно скажуть, що потрібно жити далі, аргументуючи це своєю життєвою позицією. Таке враження що вони не беруть до уваги інший важливий фактор, а саме: чи можна це «життя» назвати життям, а не існуванням?

Вперше термін евтаназія було вжито в 17 ст. Ф. Беконем, що дослівно перекладається як «легка смерть». Зараз цей термін має дещо ширше пояснення. Евтаназія — позбавлення життя лікарем смертельно хворого, термінального пацієнта, який терпить сильні фізичні чи моральні страждання, здійснене на осмислене прохання хворого, в суворій відповідності до встановленої законом процедури. Загалом, є три способи, які дозволяють людині піти з життя раніше. Це евтаназія, ортаназія і самогубство, асистоване лікарем. Ортаназія відрізняється від евтаназії тим, що згоду надає не сам пацієнт, а його представники, рідні, суд. Її зазвичай застосовують, коли людина знаходиться в незворотній комі, і все що підтримує її тіло живим - це спеціальні апарати. Два попередніх способи передбачають активні дії з сторони лікаря, і є крайньою мірою в таких ситуаціях, тоді як самогубство, асистоване лікарем(САЛ), це мінімальна задіяність медфахівця, який виписує рецепт і пацієнт на свій розсуд, в лікарні чи вдома приймає летальну кількість препарату [1].

Ситуація навколо евтаназії в Україні є доволі цікавою. На державному рівні ця процедура є забороненою. Згідно зі ст. 3 Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Тому, держава повинна забезпечувати людині гідне життя, а гідна смерть це

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

дискусійне питання самовизначення. Г.Т. Терешкевич вважає: «Потрібно на державному рівні категорично засудити евтаназію та зробити пріоритетною політику захисту людського життя, що стосується всього українського суспільства, наголосити на паліативному лікуванні, як цього вимагають принципи біоетики»[2]. В Україні були неодноразові спроби подачі петицій з метою впровадження евтаназії, але суспільство не підтримало жодну петицію ні щодо евтаназії, ні щодо пропозиції сприяння наявному законопроекту. Це свідчить про несприйняття, адже легалізація може потягнути за собою значні зловживання. Головним аргументом проти евтаназії є факт відсутності контролю кількості помилкових діагнозів та перевіреного обліку безнадійних станів людини. Рішення заборони застосування евтаназії там, де є недостатній рівень медикаментозного забезпечення та недостатній рівень фаховості медичного персоналу, лікарів, яка утворилась внаслідок корупції в освіті, є не зовсім логічним. Якщо соціальний статус людини в Україні передусім вказує на потребу покращення медичного обслуговування, лікування, то держава повинна над цим працювати, а не ігнорувати цю проблему, до того ж не даючи ніяких альтернатив.

Особливо актуальною тема евтаназії є під час війни і після її закінчення. На жаль, сьогодні ми можемо спостерігати, як стираються межі моральних норм та порушуються людські права. В результаті цього, буквально після кожної війни, людям, які постраждали як фізично, так і морально важко жити. Оскільки держава є гарантом недоторканності людини, то відповідно несе відповідальність за подальшу долю людей з проблемами різного рівня. Логічним виходом в цій ситуації було б забезпечення необхідної допомоги та догляду людям з інвалідністю, людям, які зазнали психологічного і фізичного насильства. Звичайно, будуть випадки в яких навіть операція, терапія і реабілітація не полегшують стан людини, як це було в ситуації Юліана Циганка - військовослужбовця з Львова. Він був важко поранений у 2015 році і переніс більше 40 операцій, але коли у нього почали відмовляти внутрішні органи, попросив відключити себе від апарату штучного дихання [3]. Цей випадок дійсно можна назвати першою евтаназією в Україні. Потрібно розуміти що такі випадки не одиночні, а ще більше вони зустрічаються на війні та класифікуються як «евтаназія на полі бою»[4]. Перший зафіксований випадок говорить про те, як один солдат «перерізав горло» смертельно пораненим ворожим солдатам. Також, буває так, що лікарі спеціально вбивають пацієнта, коли той має несумісні з життям рани, або важкі поранення, які потребують негайної високоякісної допомоги. В таких випадках лікар поставить собі мету врятувати якомога більше людей, у яких є шанси на одужання. Проблема полягає в тому, що лікарі, які наважувались на такі радикальні міри на фронті, несуть кримінальну відповідальність, а закони приймають ті, хто ніколи не зрозуміє як це - вирішувати долю іншої людини. В перші місяці війни в Україні ми мали страшну статистику згвалтувань, пізніше почали з'являться відомості про численні катівні, розстріли та братські могили, знущання над живими людьми, трупами та інше. Це все, безумовно, відображається в фізичному та психологічному плані на людині, яка пережила щось подібне. А тому зараз і потім ми маємо говорити про обов'язкову кваліфіковану допомогу тим, хто цього потребує.

Право на евтаназію відносять до 4-го покоління прав (включно із зміною статі, трансплантацією органів, клонуванням, одностатевими шлюбамі, штучним заплідненням, вільної від дитини сім'ї, незалежного від державного втручання життя за релігійними, моральними поглядами, використанням віртуальної реальності, доступом до Інтернету) [5]. Ці новітні людські права переважно негативно сприймаються соціумом через невідповідність до стереотипних норм, релігійних та традиційних поглядів, норм моралі. Можливо я буду надто радикальна, якщо скажу що найгірша сторона суспільства це лицемірство, але це правда. З одної сторони життя кожного це важливо, з іншої - кого хвилює скільки людей помирає через наркотики, терористичну акцію в іншій країні, голод; кого хвилює скільки людей страждає від неймовірної болі та смертельних хвороб - поки це не зачепить тебе, тобі

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

однаково на інших. Таке враження, що ніхто не робитиме те, що не вигідно, аргументуючи своє рішення мораллю та релігійними переконаннями. Сумно розуміти, що люди, по суті, не мають такого, здавалось би, елементарного права як право на гідну смерть. У смертельно хворих немає іншого виходу як очікувати природну смерть і вживати препарати, які глушитимуть біль, у старших людей з хворобами, які роблять їх буквально прикутими до ліжка, немає іншого виходу, як день за днем перетворюватись на недієздатну масу і завдавати додатковий моральний біль рідним; у людей, які страждають від психічних розладів і не контролюють ні свої думки, ні тіло, немає спасіння, адже це все несерйозно.

Також можна підсумувати, що в Україні існує величезна недовіра до медичних працівників. На мою думку, для початку потрібно вирішити проблему з рівнем кваліфікації лікарів і низьким рівнем фармацевтики, джерелом чого є корупція. Насправді, нам ще далеко до таких речей, які прийняті в розвинених країнах світу, тому про впровадження евтаназії можна лише мріяти.

Питання гуманності евтаназії хоч і спірне, але на даний момент це дійсно єдиний вихід для багатьох людей. Як згадувалось на початку, у світі все змінюється, тому не виключено, що з часом люди глянуть на цю проблему під іншим кутом.

Література

1. Hohendorf, G. National-Socialist euthanasia: Origins, dynamics, and aftermath. URL: <https://uamoderna.com/images/archiv/28-2020/UM28Hohendorf.pdf>
2. Терешкевич Г. Т. Гідність та недоторканість людського життя як фундаментальні цінності державотворення // Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2019. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1542>
3. Перший випадок евтаназії в Україні? У київському госпіталі військовий відмовився боротись за життя. URL: <https://glavcom.ua/news/pershiy-vipadok-evtanaziji-v-ukrajini-u-kijivskomu-gospitali-viyskoviy-bilshe-ne-zmig-borotis-za-zhittya--536586.html>
4. Battlefield euthanasia — courageous compassion or war crime? URL: <https://www.mja.com.au/journal/2011/194/6/battlefield-euthanasia-courageous-compassion-or-war-crime>
5. Новітні людські права: прийняти не можна заборонити URL: <https://law.chnu.edu.ua/novitni-liudski-prava-pryiniaty-ne-mozhna-zaboronyty/>
6. Я хочу мати вибір, як померти. Генрі Марш про медицину, хворобу і право на евтаназію URL: https://tvoemisto.tv/news/ya_hochu_maty_vybir_yak_pomerty_genri_marsh_pro_medytsynu_hvorobu_i_pravo_na_evtanaziyu_135271.html
7. Кравчук С.М. Теоретико-правові та філософські аспекти права на життя та евтаназії у період російсько-української війни 2014-2022 років. С.1196-1207

А. Цепенюк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ФІЛОСОФІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

А. Tsepeniuk

PHILOSOPHY OF COMPUTER GAMES

Комп'ютерні ігри як соціокультурний феномен повсякденності, відноситься до числа актуальних проблем сучасної науки, тому що являють собою унікальний продукт розвитку техніки і самосвідомості сучасної особистості. Вони зведені в єдине ціле, хоча ці елементи людської культури, здавалось б, не зводяться один до одного: поняття добра і зла, життя і смерті, розваги і навчання, теорії та практики, потреби і реальної можливості, і т. інш. Причому, поєднання протилежностей не є в даному випадку чимось абсурдним і